

Geirr Wiggen: Lundeby-minne

Einar Johannes *Lundeby* døde 7. mars og blei bisatt fra Asker kirke 18. mars 2011. Han var født 3. oktober 1914 og blei altså nittiseks og et halvt år gammel. Han var og blei samnorskmann i hele sitt voksne liv. Ett felles skriftspråk i Norge var nok i første rekke ei målrasjonell fornuftssak for han, men samtidig var det verdig og rett i hans øyne at denne samnorsken skulle reflektere og gi aksept til utbredte former i jamne folks språkbruk. Slik var samnorskposisjonen hans prega av en utbredt mentalitet i norsk mellomkrigs- og tidlig etterkrigstid som la større vekt på normert stringens i sjølve det skriftspråklige uttrykket, for Lundeby gjerne også i det talespråklige, enn den samnorskposisjonen som kom til å bli min etterkrigsgenerasjons dominerende fra 1970-tallet av, og som har vært mer opptatt av talemålsrepresentativitet og dermed har tolerert større formell variasjon i skriftformverket. Det hindra ikke Lundeby i å interessere seg sterkt for samtidig språksosiologisk variasjon: Det var han som i 1970 tok initiativet til den store *Talemålsundersøkelsen i Oslo* (1971–76) som blei min feltlingvistiske forskerskole, og som på avgjørende vis kom til å gi retning for vitenskapsvegen min.

Karriere

Gjennom sju tiår kom han til å øve sterkere innflytelse enn de fleste på norskfaget i skolen og ved høgskoler og universitetet. Erfaringene hans fra tida som lektor ved *Ringerike høgre skole* 1941–45 og ved *Nordstrand høgre skole* i Oslo 1950–52 gjorde han livslangt interessert i skolens viktige formidling av norsk- og nordiskspråklige kunnskaper, holdninger og ferdigheter. Den seinere innflytelsen hans som språknormerer var prega ikke minst av slike omsyn, både da han som sekretær i *Norsk språknemnd* 1952–58 fikk innflytelse på bokmålsnormeringa der, enten det var i tråd med eller i opposisjon til Didrik Arup Seips vilje i enkeltspørsmål, og da han seinere nådde mange som forfatter av skole- og allmennordbøker og av lærebøker i språkhistorie for skoleverket. Undervisning og allmenn opplysning om både norskspråklig kultur og nordiskspråklig samband var også viktig i virket hans som reiselektor i norsk for *Föreningen Norden i Sverige* 1945–47, deretter som universitetslektor i norsk ved *Lunds universitet* 1947–50. Ved *Universitetet i Oslo* kom hans undervisningsinnsats som universitetslærer – først som vikar for D. A. Seip 1951–54 og lærer i praktisk språkbruk 1956–60, deretter som fast tilsatt universitetslektor 1961–67 (etter å ha vært forskningsstipendiat (NAVF) 1958–61), så som dosent fram til 1971 og deretter professor i nordisk språkvitenskap – til å gjelde framfor alt disiplinene grammatikk og nyere språkhistorie. Gjennom veiledning av mange, mange hovedfagsstudenter i deres avhandlingsarbeid og gjennom velstrukturerte forelesninger og stimulerende seminarer for studenter på alle studienivå kom nettopp hans fagforståelse og -fokus til å bli tradert videre helt til våre dager av utallige norsklærere i den høgre/videregående skolen, liksom i lærerutdanningsavdelingene ved høgskoler og universitet.

Einar Lundeby var ved full kraft da han måtte gå av for aldersgrensa i 1984. Da hadde han attåt undervisninga si utført egen forskning, inkludert doktorgradsarbeidet om overbestemt substantiv i norsk (1965/1966), og han hadde båret de administrative verv han blei valgt til, inkludert dekanvervet ved Det historisk-filosofiske fakultetet (1976–78). Han likte ikke å måtte pensjoneres. Han både måtte og ville arbeide videre. Og det gjorde han, ikke bare i språkvitenskapelige og -politiske sammenhenger som redaktør av tidsskriftet *Maal og Minne* (1968–95) og Oslo-universitetets representant i *Norsk språkråd* (1980–87), men i videre kretser. I høg alder engasjerte hans seg sterkt i arbeid med sine barndomstrakters lokalkultur, ikke minst i Hobøl historielag, som gav ut lokalhistorisk interessante tekster han sjøl hadde

omsatt fra norrønt og latin og supplert med aktuelle kommentarer. For Østfold Mållag skreiv han ei bok om østfoldmål (1995) som er opplysende for både lek og lærd. Den siste internasjonale publikasjonen hans kom etter at han hadde passert 90 år (2005). Da kom også den siste bokutgivelsen hans (om middelalderbrev fra Hobøl, sammen med Asbjørn Hjørthaug). Ei lagshistorie han gav ut om *Bymålslaget* i 2002, kom ut på nytt før jul 2010. Einar Lundeby's vitenskapelige og populærvitenskapelige publikasjonshistorie strakte seg fra 1946 til det siste leveåret hans.

Lundeby engasjerte seg heller ikke bare i fag, saker og institusjonsvirksomhet, men også i og for enkeltpersoner. For eksempel tok han seg av en ung ghaneser som kom til Norge før innvandring blei et offentlig tema, og han engasjerte seg for resten av livet for denne unge afrikanerens beste, både hans utdanning, arbeid og familieliv. Det kom en varm hilsen fra Ghana til Asker ved Lundeby's bisettelse. Einar Lundeby var en sterkt sosialt anlagt mann som både henta og gav glede ved samvær med andre. Han var glad i å fortelle og å lytte til gode historier, han nøt å dele god mat og drikke med andre, han var en oppmerksom kavalier og dansepartner for kvinner i alle aldre. Han tok mellommenneskelig livsglede like mye på alvor som arbeidet.

Men arbeidet hadde en særlig viktig plass i livet hans, og hans offentlige livs curriculum vitae, som jeg bare kort har skissert noen hovedlinjer i ovafor, er alt kjent av mange. Det har vært framført ved flere høve, også av meg sjøl – i det festskriftet han fikk til 80-årsdagen i 1994 (han fikk også et da han gikk av i 1984), og ved et fagseminar som Universitetet i Oslo arrangerte til heder for han ved 90-årsmerket høsten 2004. Professor Kjell Ivar Vannebo, Lundeby's nære kollega ved Universitetet i Oslo, foredrog det på nytt under minnesamværet i Asker etter bisettelsen 18. mars i år. Og professor Ernst Håkon Jahr, Universitetet i Agder, skal holde minnetale om Lundeby i *Det Norske Videnskaps-Akademi* før jul i år, der Lundeby blei innvalgt i 1972, og der han var et aktivt medlem like til januarmøtet 2011. I mange år representerte han akademiet i styret for *Nansenfondet*, som fordeler forskingsmidler for mange formål. Jahrs minnetale kommer på prent i akademiets årbok for 2011.

Fordi den faglige og institusjonelle karrieren til Einar Lundeby foreligger så godt belyst, er det noen andre og dels lite reflekterte, dels mindre allment synlige sider ved mennesket Einar Lundeby jeg synes det kunne være grunn til å nevne her. Det er noen minnebilder av Lundeby slik jeg sjøl har erfart han, og som nyanserer eller utfyller andres personkarakteristikk på måter som med fordel kan inngå i grunnlaget for eventuelle faghistorikere eller biografer på et seinere tidspunkt.

Einar Lundeby var kjent for meg alt i barneåra mine, ikke personlig, men som en signatur: Som Lundeby sjøl hadde faren min vært bondestudent ved Universitetet i Oslo i mellomkrigstida. De var ikke samtidige. Faren min var åtte år eldre enn Lundeby, men hadde en noe mer krungete og lengre veg fram til den samme lektoreksamenen med morsmål m/gammelnorsk som hovedfag, som eksamenen og faget het da. Far var ferdig i 1935, Lundeby i 1940. Men på et eller annet vis – det kan ha vært møtepunkt i lektorlaget, felles interesse for musisk livsutfoldelse, språkpolitiske fellesinteresser (far var trøndsk nynorskmann med forståelse for det samnorske) – fikk og opprettholdt de kontakt. Jeg kan ikke sjøl huske å ha sett Lundeby i lag med far, heime eller annetsteds. Men Lundeby sendte alltid far ord- og lærebøkene han lagde. Det var lesestoff også for meg, som la merke til dedikasjons-signaturen i bøkene.

Temperament

Kanskje var det Lundeby's kjennskap til far som gjorde at han såg meg da jeg kom til nordisk-faget som mellomfagsstudent i 1970. Mange har imidlertid vitna om hvor allment studentoppmerksom og -engasjert Lundeby var, også på 1970-tallet da det årlig var over 1000 nordiskstudenter og +/- 100 nye hvert år som trengte lærernes avhandlingsveiledning til hovedfag. Lundeby sjøl måtte i tillegg ha vært opptatt av sin egen søknadsprosess for det ledige professoratet etter Bjarne Berulfsen, som han fikk i 1971. Det kan også ha vært det at jeg var et nokså aktivt medlem av instituttets studentutvalg, som gjorde at han såg meg. Men jeg var lågeregrads-student, en av de tusen, og ikke mer «hans» enn andre læreres. Så det kom brått på, da jeg etter et av de tidlig publiserte skriveforsøka mine blei likefram beordra inn på Lundeby's kontor for en alvorlig oppstrammer: Lundeby hadde lest det jeg hadde skrevet, og han gikk ingen diplomatiske eller pedagogisk motiverte omveger, men sa beint fram at det var noe tull, det jeg hadde skrevet. Det røpte kunnskapsmangel og var altfor svart-hvitt i si framstilling av forholdet mellom dialektbruk og samfunnsforhold. Jeg fikk se til å holde meg for god til denslags blamasjer frametter! Han hadde naturligvis rett i den faglige kritikken. Men det var Lundeby's sinnsstemning som gjorde mest inntrykk. Den lar seg vanskelig omskrive: Han var sint. Jeg var ikke vant til å stå overfor sinte voksne, så jeg opplevde situasjonen som ganske skremmende.

Seinere, da vi begge var medlemmer av Norsk språkråd, såg jeg han like oppøst ved flere høve. Det gjorde stadig sterkt inntrykk å se en lærd mann bli så harm. Mange år etter, da Lundeby fylte 80 år, spanderte han en stor fest på familiemedlemmer og venner i Det Norske Videnskaps-Akademis storslåtte saler – med dans, og med jubilanten som den mest utholdende på dansegolvet; det må ha vært en av de siste gangene dans blei tillatt i akademiets andreetasje, slik svikt som det var blitt i golvet der. Da fikk jeg slikt å høre som gav meg den rette forståelsen av denne sida av temperamentet hans. I en tale minte en bror av jubilanten han på hva mor deres hadde ropt etter han da han i ungdommen forlot heimegarden Lippestad i Hobøl for å utdanne seg istedenfor å overta garden etter den odelsretten han hadde: «Gud bevare deg for sinnet ditt, Einar!» Det må ha vært et personlighetstrekk, og jeg forstod at det uttrykte et sterktfølt engasjement i konkrete situasjoner, ikke minst en rettlinja rettferdighetssans som han ikke greidde å legge band på, og trulig heller ikke ønska å tukte. Det gjorde han uredt for konfrontasjoner. Allerede som språknemnd-sekretær hadde han måttet tåle Didrik Arup Seips eksplosjoner: Seip hadde en gang kasta den boktunge veska si etter nynorsksekretæren, Alf Hellevik; og han kunne klaske neven i Lundeby's skrivebord når han mente Lundeby hadde skrevet noe annet i sakspapira enn det Seip sjøl mente. Da var ikke sekretæren svar skyldig! For Lundeby dreidde det seg alltid om å hevde og gjøre det han mente var rett, i smått som i stort, enten det var ubehagelig eller ikke. Meningene hans var vel å merke ikke upåvirkelige og uforanderlige, men så lenge han mente det han mente, hevda han dem med arg konfrontasjon om han fant det påkrevd.

Under krigsåra 1940-45 kunne den ryggmargsrefleksen være farlig, men også mobiliserende. Lundeby har sjøl fortalt meg at han befant seg i Stockholm 9. april 1940, og at hans første reaksjon var lettelse over å ha sluppet redslene i Oslo ved tyskernes inntog der. Men så hadde han sett unge svenske menn stille seg i kø framfor den norske legasjonens lokaler på Strandvägen for å melde seg til motstandskamp i Norge, og så hadde han blitt sint på seg sjøl for sin spontane lettelsesreaksjon og sporenstreks tatt toget så langt han kunne mot riksgrensa, passert den til fots inn i Østfold og sneket seg fram til prestegarden i Hobøl (mer om den nedafor). I Norge var holdninga hans dristig klar. En universitetsnazist som dukka opp i Aulakjelleren i hirduniform, grep han resolutt i uniformen og bar ut! Seinere, i 1942, måtte han følge den barske deportasjonen av ca. 800 lærere til straffarbeidsleir i Kirkenes. Jeg har sjøl sett Lundeby i uredt konfrontasjon med østtyske grensesoldater som han mente

hadde opptrått uhøvelig da vi reiste til og fra en internasjonal lingvistikk-kongress i Øst-Berlin i 1987, dessuten like bastant i rette med hippieaktige, regel-allergiske nederlandske kolleger da de sneik i en av de mange køene vi stod i der. Han stilte vel å merke de samme strenge krava til seg sjøl som til barna sine og andre i så måte, og ikke bare ved store korsveger i livet som den i Stockholm 9. april 1940. Kjell Ivar Vannebo har fortalt om en episode som belyser nettopp det: Da Vannebo var universitetslektor i norsk i Stockholm 1967-70, kom Lundeby en gang på besøk som gjesteforeleser. Da han fikk honoraret for det arbeidet, såg han at det ikke var trukket skatt. Det gjorde han like uglad som annen urett han stod overfor. Derfor krevde han at Vannebo øyeblikkelig skulle ta han med til det lokale likningskontoret, der han brukte flere timer på å få etterkommet kravet sitt om å betale skatt av honoraret han hadde fått. Det var opplagt en uvanlig opplevelse for skattefunksjonæren.

Allerede under oppstrekkeren Lundeby gav meg som lågeregrads-student tidlig på 1970-tallet, skjønnte jeg at det låg *omsorg* bak initiativet og energiutfoldelsen hans: Han ville ikke at jeg skulle skjemme meg ut på noe vis som kunne være meg til meins seinere. Dette var dessuten på den tida da den norske ml-rørsla var i vekst, ikke minst i studentkretsene. Ml-aktivistene, kunne sønnen Ingard fortelle under minnestunda i Asker 18. mars i år, var allerede utskjemte i Lundeby's øyne. Dem kasta han prompte på dør når de trengte seg på. Lundeby hadde ikke bare klare meninger og et rettlinja sinn, men også fysisk styrke. Det hadde han vist under krigen, og han hadde ikke noe til overs for ureglementerte handlinger til fremme av totalitære holdninger og verdier.

Men situasjonen trengte ikke være så tilspissa for å framkalle harmen. Det kunne være nok med alminnelige meningsmotsetninger: Etter et ekstraordinært møte i Norsk språkråd høsten 1985, der talemålsnormering stod på dagsordenen, og der Lundeby var kommet i et riktig ampert ordskifte med den like rettlinja og velmenende østerdalslyrikeren og rektoren Ola Jonsmoen, blei Lundeby innlagt på sjukehus med en hjernebetennelse og fikk ordre om å ligge helt stille i tre uker. Lenge var flere enn jeg redd for at opphisselsen under debatten i språkrådet – som ironisk nok hadde funnet sted på et senter for akademisk meditasjon (!) i Asker (d.e. Skaugumåsen kurssenter, som Acem kjøpte i 1982) – hadde vært utløsende årsak til hospitaliseringa. I dag er jeg ikke like sikker på det. Men der og da kjentes det dramatisk. Fra Ernst Håkon Jahr har jeg ellers fått vite at Lundeby som gammel, og ikke lenger så fysisk sterk, fortsatte å utøve sin rettferdige harme, blant annet overfor utagerende ungdom på et forstadstog nattestid i Oslo som hadde slengt de skitne støvlene sine på togsetet overfor. Dét var jo omsynsløst overfor passasjerer som seinere skulle sitte der, og det kunne ikke Lundeby la gå upåtalet hen. Ikke alle hadde våga det en mørk nattetime. Gamle fru Lundeby visste nok hva sønnen Einar kunne råke ut for med det aldri så rettferdige sinnet sitt.

Arbeidskrav

Jeg har også fått oppleve ei annen side ved omsorgsevna til Einar Lundeby. Den forteller ei mer nyansert historie om Lundeby's absolutte sans for grundig, utholdende arbeid. Sønnen Ingard fortalte under minnesamværet etter bisettelsen av faren 18. mars i år at han som ung en gang hadde talt faren imot når det gjaldt det han hadde opplevd som altfor mye mas om arbeidets nødvendighet og velsignelse: «Du trur visst livet handler bare om arbeid, du», hadde han sagt til far sin, og fått til svar: «Ja, har du noe bedre forslag?» Lundeby's skjellsord for dem som sluntra unna, var «slabbedask», og dét ville han ikke at barna hans skulle være eller te seg som. Det har de da heller ikke vært eller gjort.

Fullt så bastant som han hadde svart sønnen sin, har han nok likevel ikke ment det. For da jeg i begynnelsen av sekstiåra mine begynte å bli alvorlig sliten og få problem med helsa, tok den gamle bryet med å ringe meg, flere ganger, og formane meg til å arbeide *mindre*! Lundeby visste at jeg ikke var av dem som hadde ligget på latsida (og visselig av andre grunner enn hans tidlige alvorsord til meg om gjøre ordentlig studiearbeid før jeg publiserte noe). Men det fikk være måte på pauseløst arbeid, mente han, og han gjorde seg umake med å utlegge hvor alvorlig arbeids-utmattelse kunne te seg. Jeg hadde gjort nok. Nå måtte jeg tillate meg hvile, ikke minst fordi new management-ideologien med sin konkurranse- og revisormentalitet, som da hadde gjort sitt inntog i universitetshverdagen, ustanselig krevde det motsatte og gikk på arbeidsgleda løs.

Da var Lundeby og jeg hinsides tidligere års lærer-student- eller kollega-relasjon. Vi var for lengst blitt venner og på fornavn. Meningsforskjeller og argumentasjonsstrid om ulike språkpolitiske saker i Norsk språkråd, framfor alt om talemålsnormering, hindra verken han eller meg i den utviklinga. Vi hadde vært hos hverandre og delt bordets og ordets gleder som antyda overfor, og kona mi og jeg var inkludert i den vennekretsen han tok med seg ved sitt livs store åremål. Slik personlig nærhet har trulig vært nødvendig for det innsynet han på et tidspunkt gav meg i sitt livs eksistensielle overlegninger.

Eksistensielle overlegninger

Einar Lundeby hadde, som nevnt, vokst opp på garden Lippestad i indreøstfoldske Hobøl. Det var en heim som var djupt prega av streng pietisme. Den hadde han med seg da han først drog til Halden for å ta middelskolen og seinere til Sarpsborg for å gå på gymnaset. Sønnen Ingard har fortalt hvor stolt han hadde vært da han en gang hadde greidd å skaffe Ole Hallesby som taler til gymnassamfunnet der. Men seinere blei det i arbeiderrørsla og Arbeiderpartiet han fant si forankring. Det historiske sambandet mellom norsk lekmannskristendom, som var pietistisk dominert, og den tidlige arbeiderrørsla er vel kjent, også slik at de samme personene ikke sjelden var de lokalt aktive begge steder. Det sambandet er representert i Einar Lundeby's personalhistorie, om enn ikke med samtidighet. Den sterke betoninga hans av arbeidets sentrale plass i menneskelivet, som jeg har tematisert ovafor, har si forankring i både barndomsheimens kristendomsforståelse og i arbeiderrørslas etos.

Som universitetslærer har han likevel, så vidt jeg har hørt eller erfart, ikke gitt uttrykk for noen som helst affinitet til kristendom eller annen religiøsitet. Det store og levende engasjementet hans for sosial rettferd og moralsk etterrettelig atferd på individ- som institusjonsnivå var forankra i arbeiderrørslas fellesskapsorienterte ansvarsetikk, slik jeg og mange andre oppfatta det. Stor var derfor overraskelsen hos en av hans tidligere nære studenter da han i sitt siste møte med Lundeby få måneder før han døde, fikk høre av den gamle at han rekna seg om agnostiker (telefonisk opplysning 23. mars 2011). Denne tidligere studenten og seinere fagfellen hadde trudd de begge var ateister. Men da vedkommende hadde erklært seg som «protestantisk ateist» som svar på Lundeby's erklæring om agnostisisme for sin del, fikk han engasjert motbør: Åssen kunne han vite at det ikke fantes en Gud?

For min del fikk jeg i ulike møter og samtaler inntrykk av at tanken på Gud og et liv etter dette vokste i Lundeby etter som han blei eldre. Hvor langt borte slike tanker hadde vært tidligere etter at han blei voksen og fant sitt politiske ståsted, aner jeg ikke. Slikt lever ofte et usynlig liv i landet vårt. Etter det jeg kan huske, delte Lundeby slike tanker med meg første

gang etter at jeg sjøl hadde meldt overgang til den katolske kirka i Norge sommeren 1991. Av en eller annen grunn kom tre av medlemmene i det studentutvalget jeg var med i først på 1970-tallet, til å gjøre det på ulike tidspunkt. En av dem har fortalt meg (i samtale 13. mars 2011) at Lundeby hadde harsellert med henne om det for hennes del. Jeg lurer på om det kan være misforstått. Han harsellerte ikke med meg. Han tok det på alvor og mente det måtte reflektere det trekket ved meg at det som skulle gjøres, måtte gjøres fullt og helt, ikke stykkevis og delt – helt andre toner, altså, enn det jeg hadde fått høre som ung student først på 1970-tallet. Og å gjøre ting fullt og helt hadde han sans for. Det betyr ikke nødvendigvis at han for sin del hadde noen videre sans for den katolske kirka. Men for tru og kirkeliv hadde han betydelig sans, lell. Det skulle jeg seinere få nye bekreftelser på.

Kort etter at jeg i 2000 hadde fått utgitt en studie av dødsmentalitet i Norge gjennom 1900-tallet (i jamføring med ei rekke andre land og samfunn), der trusforhold var tematisert ganske tydelig, tok han kontakt igjen for å snakke med meg om slikt. Det var bare positiv interesse å høre. Og så ville han ta meg med på en dannelsesreise til sitt barndomsrike med vekt på det kirkelige. Jeg skulle være sjåfør, han passasjer og reisefører. Fra tidlig en morgen til seint på kveld tok han meg med til middelalderkirka i Hobøl, der han fortalte meg om konfirmasjonsforberedelsene sine, viste meg hvor han hadde stått under overhøringa, gjentok hva presten hadde spurt han om, og hva han hadde svart. Det omfatta også element av katolsk kristendomsforståelse (i kontrast til protestantisk) på ulike punkt. Han inviterte både meg og seg sjøl på besøk der og da til et ganske nyinnflytta prestepar i Hobøl prestegard. De var ikke engang kommet helt i orden, husker jeg, for golvet var ennå under nylegging. Men vi blei bespist og hadde en fin samtale, nå med fokus på hva prestegarden i Hobøl hadde betydd for både Lundeby sjøl og for motstandsbevegelsen lokalt under verdenskrigen. Det var ingen prestehån eller kirkefiendtlighet å merke i det! Det var det heller ikke i det han fortalte om barndom og oppvekst i den pietistiske heimen på Lippestad, da han tok meg med dit etter prestegardsbesøket. Våningshuset stod tomt da, og Lundeby gav meg ei grundig omvisning og fylte romma med beretninger fra unge år. Ikke et vondt ord om kristen tru heller.

Etter 95-årsdagsfeiringa si (2009) ringte Lundeby meg med ei beretning om at han hadde skullet leite opp adresse og telefonnummer til et menneske det hadde vært viktig for han å komme i kontakt med, og at denslags var blitt bortimot umulig for han med det dårlige synet han hadde fått å streve med da, men at han ved dette høvet nærmest hadde fått det aktuelle navnet kasta i øynene idet han slo tilfeldig opp på ei av de ellers uleselige sidene i telefonkatalogen. Så gjorde han et poeng av at han ikke kunne annet enn å ta det som et tegn på at det måtte finnes ei styrende makt, også for han, og at han var glad for det! Han var ikke ironisk, men helt alvorlig om dette. Ei slik beretning kan likevel lett forstås på mange vis, og det er lett å latterliggjøre den. Mitt poeng er at den gamle Lundeby gikk med tanker om Gud og ei virkelighet utafor menneskers fatteevne. Han var såvisst ingen ateist.

I lag med Leif Mæhle – professor i nordisk, særlig nynorsk språk og litteratur ved Universitetet i Oslo, Lundeby's mangeårige venn fra tidlige etterkrigsår og, som han, tidligere universitetslektor i Lund – besøkte jeg Lundeby på sjukeheimen han var kommet til i Røyken etter ei hjerneblødning i februar i år. Han likte seg ikke så godt der. Han ville heim. Få år tidligere hadde han havna på samme sjukeheim etter et lårbeinsbrott og greidd å trene seg tilbake til sjølstendig hverdagsliv. Livsviljen var intakt. Men vi skjønnte nok alle hvor det bar. Lundeby var tydelig glad over å få besøk der han låg så kraftlaus, som alltid ellers. Ennå hadde han mye på hjertet, og under det nærpå to timer lange besøket gikk leppene hans jamt. Det var knapt hørbart, bare et og annet ordet som kunne gi Mæhle og meg noe å henge responser på. Det var minne fra tidligere samvær med Mæhle og ei fortelling fra krigens

dager som han ville bære fram, enda en gang. Også slik kunne Lundeby på sitt siste bidra til å gjøre den nesten lydlause samtalen til et godt samvær for gjestene sine. Handtrykket da vi gikk, var ennå fast, smilet fredelig.

En hedersmann

Jeg har så mange andre opplevelser med Lundeby òg, fra de mange møtene våre i Norsk språkråd og i Det Norske Videnskaps-Akademi. Men da er vi over på den mer offisielle personen Einar Lundeby, som både har fått og vil få stor oppmerksomhet fra andre. Her har jeg villet nevne noe om mer personlige og mindre synlige sider ved han som jeg har fått innblikk i, og om den harmen som flere har fått oppleve og stussa over, men som jeg mener det må være rett å forstå som uttrykk for rettlinjethet, rettferdighetssans og omsorg for enkeltpersoner og samfunnsverdier langt utover det personlig nære. Einar Lundeby var et helt menneske med mange og ulike personlige rom og dimensjoner, som vi alle har, noen mindre synlige enn andre, og noen lette å misforstå om en ikke kjente mannen godt nok. Einar Lundeby var en livsglad mann med sterk pliktkjensle – en hedersmann.